

Højskolen ud i lyset

Højskolen befinder sig i offentligheden, og dens undervisningsform består i udveksling med samfundet og konkret demokratisk erfaring. Hvorfor vil Stefan Hermann og Jørgen Carlsen lukke den inde i en osteklokke, som den for længst er brudt ud af?

Som to unge mennesker med højskoleopholdet i frisk erindring, med et stort engagement i elevforeningsarbejdet og som kommende højskolelærere synes vi, at vi har aktier i debatten om højskolens legitimitetsgrundlag. Men vi har desværre måttet konstatere, at de to prominente skikkelser, Stefan Hermann og Jørgen Carlsen, i de sidste tre numre af HB har sat debatten i stå med uklædelig personfnidder og florumvundne luftkasteller, endnu før den nåede at komme rigtigt i gang.

Stefan Hermann anklagede i septemberudgaven af HB højskolerne for en ødelæggende og stagnerende oppositionstænkning. Bag dette synspunkt ligger en række desværre meget udbredte fordomme om den moderne højskole, som ifølge Hermann allierer sig “med de dele af kulturlivet, der synes, at det hele går ad helvede til”, og som med en slet skjult antydning bliver beskyldt for “traditionsfetichisme”.

Det må være højskoleverdenens pligt at gendrive disse fordomme, hvis den vil legitimere sin undervisningsform. Det har Jørgen Carlsen forsøgt at gøre, og vi nikker med vores højskolehoveder, når han afbalanceret belærer om højskolernes evne til at “reformulere deres eksistensberettigelse på en ny tids betingelser” og om det problematiske ved en normalisering med resten af uddannelsessystemet. Men at udbasunere højskolerne som “samfundets samvittighedsværksted” er en isolerende etiket, der ikke rammer den højskoleoplevelse, vores generation af højskoleelever har haft.

Jørgen Carlsens tanke er, at højskolerne og resten af uddannelsessystemet er to “modsatrettede størrelser”, og at højskolerne skal være en slags vagthund over for et uddannelsessystem, der er “ideologisk ensrettet af neoliberal virksomhedstænkning”. Med idéen om et “samfundets samvittighedsværksted” fornemmer man dog, at det ikke kun er uddannelsessystemet, Jørgen Clausen tænker højskolerne i opposition til, men hele samfundet.

Vi mener, at man skal vare sig for at afskære højskolerne fra resten af samfundet og lukke dem inde i en osteklokke. Med Carlsens ekskluderende og arrogante bemærkning om, at der på højskoler simpelt hen er ånd til forskel, trækker han højskolerne med op i det træ, hvor de bliver sårbare over for anklager om navlepilleri og selvforherligelse. Ikke fordi man skal have højskolernes folkelighed til at rime på suveræniteten og styre, som Hermann plæderer for, men fordi højskoleformen i dag består af en konstant udveksling med den verden, der omgiver den.

En åben eller lukket klub?

Netop udvekslingen er det, vi har oplevet i vores engagement i vores højskolars respektive elevforeninger. Her har vi arbejdet med en ny foreningstanke, der er det stik modsatte af en lukket klub, der fortaber sig i indadskuende diskussioner om metafysik og Grundtvigs salmer. Før i tiden var det en selvfølge, at melde sig ind i foreningen og oprette kredse landet over, og ofte var foreningen indirekte styret af Forstanden. Nu skal elevforeningerne vise deres værd og konkurrere på lige vilkår med andre af senmodernitetens flydende fællesskaber. Det er et arbejde, der retter sig mod at samle elever på tværs af årgange og engagere dem i arrangementer både på og uden for højskolen. Dette vidner ikke om et indelukket oppositionsfællesskab, som vi kan møde rundt om i højskolelandet, hvor fællesskabets grænser går til kendskabet til krigens modstandsfolk og

humanismens helte, men om en demokratisk dannelse med fokus på den praktiske anvendelse af livsoplysningen.

En sådan foreningstanke, mener vi, ligger i forlængelse af højskoleformen, som den rent faktisk ser ud i dag. Grundtvigs Højskole og Rødding Højskole er to af Danmarks mest traditionsrige højskoler, der begge har gennemgået en tvungen fornyelse, og vi fornemmer ikke en decideret oppositionslogik i deres virke. Vi husker derimod den konkrete lærdom, udsprunget af praktisk afprøvning af kreative oplysningskampagner, af besøg i forskellige aktivistmiljøer, asylcentre eller danske dagblade. Det er mellemøstrejser eller ture til USA og Istanbul, der er med til at forme vor tids højskoleophold: at stå ansigt til ansigt med store konflikters involverede parter i Jerusalem, på Tahrir-pladsen og i Amman. For et år siden inviterede Grundtvigs Højskole til debat om højskolens kerneværdier. Her var resultatet en vision om Højskole 2.0, en skole der samarbejder med andre uddannelsesinstitutioner og omverdenen generelt. Det har resulteret i blandt andet bandeseminarer, integrationsdage på Nørrebro og policy slam på Christiansborg. Disse eksempler vidner om højskoler, der naturligt betragter sig selv som en del af deres omgivelser og ser deres fornemmeste opgave i at lære gennem udveksling og konkret demokratisk erfaring.

Demokratisk dannelse i det faktisk levede liv

Den moderne højskole er ikke længere en kulturel smeltedigel, hvor alle samfundslag mødes under samme idé om harpens kraft. Den demokratiske dannelse realiseres ikke i mødet mellem studenten fra København og bonden fra Jylland. Moderne højskoleelever er et privilegeret folkefærd af ressourcestærke 4.g'ere på vej fra gymnasiet til en videregående uddannelse. Den demokratiske dannelse, højskolerne i dag er i stand til at give disse unge mennesker, finder ikke sted på højskolen, men gennem højskolens udadrettethed. Den finder ikke sted i den abstrakte fortælling om demokratiets historie, men i selve udøvelsen af demokrati.

Denne indsigt kan måske give mere substans til Jørgen Carlsens luftige idé om højskolernes forbindelse til "det faktisk levede liv". Det kan også være, at den kan afdække de tanker, der ligger bag Carlsens vage formulering om, at højskolen skal sætte de unge i en "overskudstilstand", men i så fald kommer hans pointe ikke tydeligt frem, hvis de unge samtidig er manet op i en oppositionel krog.

Med et blik for denne udveksling mellem højskole og samfund, mener vi, at man kan besvare Hermanns kritik uden at pådutte ham et fintfølende ideologisk enten-eller. Vi mener ganske enkelt, at det er forkert som Herman påstår, at højskolerne ikke er til stede i offentligheden. Højskolerne underviser netop i et samspil med offentligheden. En sådan indsigt vil også opløse behovet for Hermanns metafor om lærdom om 'verden' i modsætning til lærdom om 'livet'. Højskolen lærer om livet gennem praktisk erfaring i verden. Faktum er, at højskolerne ikke består af lukkede klubber og menigheder. Spørgsmålet er, om et fokus på den udveksling med verden, der i dag foregår på højskolerne, ikke er et mere konstruktivt udgangspunkt for debatten om højskolernes eksistensberettigelse.

Af Aske Birkelund Erbs, elev på Grundtvigs Højskole foråret 2005, bestyrelsesmedlem i Grundtvigselever og kommende underviser på Grundtvigs Højskole, og Andreas Ullum Kristensen, elev på Rødding Højskole i foråret 2008, bestyrelsesmedlem i Rødding Højskoles elevforening og kommende underviser på Rødding Højskole.